

Sjálvstýri innan fyri ríkisfelagsskapin

Javnaðarflokkurin hevur seinasta árið roynt at fáa løgtingið at samtykkja setan av stjórnmálanevnd, sum skal gera uppskot um nýggja skipan um viðurskiptini millum Føroyar og Danmark

Av misgávu vantaði sjósta brotið í greinini hjá Maritu Petersen í blaðnum á gjár. Tí endurprenta vit greinina í fullum líki

blaðstj.

Tíverri fall málið í fjór, men nú liggur tað aftur í rættarnevndini, og vónandi fer okkurt at spyrjast burtúr hesa ferð, nú allir flokkar uttan Sambandsflokkurin hava sæð at neyðugt er við broytingum í stóðu Føroya mótvegis Danmark.

Í sambandi við, at Javnaðarflokkurin hevur arbeitt við hesum máli, hava mótstøðufólk okkar í heilum ført fram, at javnaðarflokkurin vil hava loysing.

Serliga týðiliga kom hetta til sjónar í valsending Sambandsflokksins, har varð hetta endurtikið ferð eftir ferð. Har var sagt, at Sambandsflokkurin er einasti flokkur, sum vil varðveita ríkisfelagsskapin. og at Javnaðarflokkurin gongur inn fyri loysing. Í Dimma-

lætting er sama søga.

Tað verður tí neyðugt her áðrenn valið at gera greitt, at Javnaðarflokkurin framhaldandi vil vera innan fyri ríkisfelagsskapin. Hetta vita allir flokkar væl, eisini sambandsmenn, tí tað stendur greitt í uppskotinum hjá Javnaðarflokkinum um setan av stjórnmálanevnd.

Í viðmerkingunum stendur: **Javnaðarflokkurin ynskir størri sjálvræði innan fyri Ríkisfelagsskapin.**

Eitt annað mál, sum verður tikið fram í sambandi við setan av stjórnmálanevnd og størri sjálvavgerðarrætti í eignum málum, er at Javnaðarflokkurin vil seta vælferðarsamfelagið í vága.

Er tað veruliga so, at vit við at fáa meira sjálvstýri seta sosialu trygdina upp á spæl?

Hetta hevur Javnaðarflokkurin hugsað nógv um, og flokkurin leggur stóran dent á, at sosiala trygðin verður varveitt, og hetta metir flokkurin seg vera føran fyri at gera.

Sum nú er fáa vit oman fyri 800 mál í heildarveiting, og hesin peningur er týðningarmikil fyri okkum. Men Heimastýrislógin er ikki nakar garantur fyri heildarveitingina: Hetta er ein árlig veiting, og danir kunnu saktans broyta upphæddina, eisini uttan at spyrja okkum.

Stjórn málanevndin skal eisini víðgæra figgarligu viðurskiptini millum Føroyar og Danmark, og tí skal spurningurin um heildarveitingina takast upp, tá vit fara at tosa við danir um nýggju skipanina.

Um borgarligu flokkarnir í Danmark fáa ræði eru stóru møguleiki fyri niðurskurði á sosiala økinum, og ikki er óhugsandi at hesir holdningar kunnu ávirka veitingina til okkum. Tí er tað týðningarmikið, at vit sjálvi gera av, hvussu vit skulu hava tað á hesum øki.

Ein nýggj skipan millum Føroyar og Danmark skal ikki ávirka trygdina á almannaøkinum. Tað skal Javnaðarflokkurin vera ein

Marita Petersen, lögtingsumboð og fólkatingsvalevni

trygd fyri.

Setið tí ein sterkan Javnaðarflokk á Fólkating.

Marita Petersen

Ein virðilig støða

Orðið „virðiligur“ hevur fleiri ferðir verið havt á munn í hesum stutta valstríði. Tað hevur verið brúkt um landskassans skuld til statskassan.

Hjá teimum, sum í mansaldrar politiskt hava livað av at billa føroyingum inn, at tað er studningur frá dønum, sum eigur lívið í teimum, er tað nú knapliga virðið „óvirðiligt“ at nýta henda sama studning at gjalda rentur og avdráttir við.

Aftur og fram er líka langt Figgjarpolitikkurin hjá hesum politikarum tykist at síggja soleiðis út:

Danir skula gjalda føroyingum 900 miljónir um árið í blokkstudli. Pengarnir skula brúkast til almanna-verkið, heilsuverkið og skúlaverkið.

Samstundis skula føroyingar gjalda landskassanum skatt. Av skattinum skula 900 miljónir brúkast til rentur og avdráttir, sum verða goldin statskassanum.

Hetta er ein virðilig støða, siga teir. Figgjarpolitikkur, sum dugir!

Teir vilja ikki ássanna, at aftur og fram er líka langt.

Undanfærslur

Eitt annað, sum liggur í

argumentunum hjá hesum somu trongstøddu politikarum, er, at føroyingar skula ikki vága sær at gretta orð um frælsi so leingi, skuldin til statskassan ikki er afturgoldin.

Vorðið sum tvætl. Danmark hevur stóra uttanlandsskuld, men er ikki politiskt ófrælst av teirri grund. Og um nú føroyingar høvdu skyldað japanarum og ikki dønum 5,7 miljardir krónur - skuldu Føroyar so hoyrt undir Japan?

Alt hetta er bert túnatos. Bara undanfærslur. Blokkstudulin kann eins væl og annar peningur brúkast til rentur og avdráttir. Og føroyingar kunna gerast frælsir, sjálvt um teir skylda statinum nakrar miljardir.

Tað ber til at vísa sín frælsisvilja í dag - á fólkatingsvalinum.

Finnbogí Ísakson

Sjálvstýrislóg

Ríkisfelagsskapurin skal hava nýggjar karmar. Heimastýrislógin skal avloysast av eini sjálvstýrislóg, sigur Føroya Javnaðarflokkur.

Viðurskiptini við Danmark eru ógvuliga aktuelt í løtuni, og bylgjurnar ganga høgt í kjalarvørnum av bankagøluni. Heimastýrislógin er fímti ár og treingir til ábøtur.

Teir politisku flokkarnir royna hvør í sínum lagi at geva boð upp á Føroya framtíð, hvussu vit skulu tilrættisleggja viðurskiptini við Danmark. Nýggja lóg í staðin fyri heimastýrislógina, tað siga nú sjálvt garvadað sambandsfólk.

Flestu lond her á leimum royna at koma sær upp í E.U. so ella so. Danmark, Svørki og Finland eru fullir limir av europeiska felagsskapinum, Noreg og Ísland hava eina sokallaða EBS-samstarvsavtalu. Vit standa uttanfyri, og er tað helst rætt, enn í hvussu so er. Vit hava bert eina vanliga - onkur sigur vánaliga - handilsavtalu við E.U. Loysa vit frá Danmark, so eru vit heilt slept upp á fjall. Helst er í dag ein stórir meiriluti fyri í føroyska

fólkunum, at vit fáa eina nýggja lóg sum karm um ríkisfelagsskapin, men ymskjar eru meiningarnar kanska um innihaldið. Nøkur fá ynskja onga broyting - onnur ynskja at loysa heilt frá Danmark.

Ein meiriluti í Javnaðarflokkinum setti sær fyr í fremja eina sokallaða sjálvstýrislóg at avloysa heimastýrislógina, sum flokkurin nú metti vera ov stírvna. Tað eru skjótt fleiri ár síðani, og vit vóru fleiri, sum tá vóru ivasom, men í dag aftan á bankagøluna og búskaparkreppuna má áðanast, at tað er neyðugt við broytingum, sum seta ávís grundleggjandi viðurskipti upp á pláss.

Uppskotið til hesa ætlaðu lóg er ikki gjørt lóugt av Javnaðarflokkinum, men tað er við vilja, tó ein beinagrind er gjørd, og nakað av kjóti komið á. Men Javnaðarflokkurin ássannar, at eingin politiskur flokkur einsamallur kann avgreiða so týðandi mál, vil tí ikki frammanundan binda seg alt ov nógv til innihaldið í komandi lógini. Tó eitt stendur greitt, lógin eigur ikki at leggja upp til loysing

frá Danmark, og tað stigið kann bert takast við eini fólkatakvøðu.

Í staðin hevur Javnaðarflokkurin lagt uppskot fram á ting, um eina stjórn málanevnd við umboðum úr øllum flokkum at fyrirleika innihaldið í hesi ætlaðu lóg soleiðis, at hon kann fáa breiðastu politisku undirtøku á tingi, sum er møgulegt, áðrenn vit fara til Danmarkar at samráðast viðari her um.

Hendan nýggja lógin skal m.a. staðfesta Føroyar og Danmark sum tveir javnstøðis partar av ríkisfelagsskapinum. Vit skulu hava rætt til at lóggeva fyri og umsita øll okkara viðurskipti og málsøki, ella nær um øll, um vit og tá vit vilja og megna tað.

Vit skulu varðveita okkara rættindi fyri føroyingar í Danmark við ríkisfelagsskapinum. Heilsuverkið skal framvegis vera sambundið við Ríkissjúkrahúsin. Utanlandsmál og uttanlandstænastan má vera skipað við tað donsku. Vit skulu sjálvandi framvegis hava rætt til blokkstudning, so leingi og í tann mun, sum vit fáa á hesum fyri at

varðveita vælferðarsamfelagið. Her má ikki telvast um livsdygdina og vælferðina hjá føroyingum. Føroyska krónan skal fylgja teirri donsku.

Undir øllum umstøðum má hugast væl um innihaldið í ætlaðu lógini, sum skal virka - og taka hædd fyri at kunna virka - meðan Danmark verður meira og meira integrerað í E.U., og vit helst verða standandi uttanfyri.

Tey rættindi, vit hava við ríkisfelagsskapinum, eiga vit sjálvandi at varðveita, og tað er ikki ómøgulegt hvørki fyri okkum ella danir. Tí í hvussu so er halda summi av okkum, at eisini Danmark hevur sínar fyrminur av hesum felagsskapi, tó tað er trupult at prógva hetta. Tað verður m.a. sagt, at danskir millumhandlarar tjena væl av peningi upp á okkara uttanlandshandil? Tað verður eisini sagt, at Danmark fær pening frá USA fyr í natostøðirnar í Føroyum? Og ikki er heilt óhugsandi, at danir vænta sær at sleppa upp í part, um vit fáa eitt føroyskt oljuríkidømi? Og er hetta alt so, sum vit pástanda, so kunnu

vít við enn betri samvitsku móttaka teir fyrminur, sum vit opinlýst fáa við hesum felagsskapi, ið er avtalaður millum báðar partar í friar samvinnu.

Hesin pástandurin um, at blokkstudulin úr Danmark fordervur okkum, heldur ikki. Blokkurin fer á lögtingsfiggarlógina, og tað eru okkara egnu fólkavald, sum ráða fyri, hvat hesin peningur verður nýttur til, ella um hann skal nýast. Mær kemur fyr, at tey sum rópa harðast móti ríkisfelagsskapi og blokkstudningi, eru tey, sum eru grammast eftir hesum peningi. Og nógv av teimum, sum í dag rópa »loysing«, eru júst tey, sum notið hava best av ríkisfelagsskapinum.

Nei, Føroya fólk eigur ikki at lata seg taka av fótum av rakstrarrópum. Vit eiga sinniliga at umhuga hvørt stig, sum tikid verður. Vit skulu seta vælferð føroyinga fram um kenulbornu rakstrarrópinu um loysing, tí loysing í dag kostar okkum ein nógv stóri prís, enn vit sum fólk vilja gjalda.

Fáa vit nýggjar rammur um okkara felagsskap við Danmark, og fáa vit tey amboð, sum okkum tørvar fyri at umsita og stýra okkara samfelag inn í næstu øld á einum vælferðar stöði, soleiðis at vit framhaldandi

Jákup Birgir Mohr, fólkatingsvalevni

kunnu menna okkum sum eitt mentað fólk við meiri sjálvsábyrgd, meiri sjálvstýri, meiri sjálvsvirðing og samstundis hava livsgrundarlag fyri umleið 50.000 fólkum, so er væl vunnið. Tá eiga vit at taka hendur saman um ætlaðu sjálvstýrislógina, sum helst allir flokkar á lögtingi skuldu staðfesta aftanfyri.

Tá bleiv eisini torført hjá dønum at komið uttan um okkara ynski. Og tá vistu vit okkum einaferð rættuliga sum eitt mentað og sameint fólk.

Birgir Mohr